

تغییر برنامه درسی دانشگاهی به برنامه درسی میان‌رشته‌ای و نقش آن در افزایش کیفیت نظام دانشگاهی
ایران
دکتر سولماز نورآبادی^۱ و دکتر محسن دیبایی صابر^۲

چکیده

از دغدغه های اصلی نظام آموزش عالی، تحقق همه جانبه اهداف مورد نظر می باشد. در یک نگاه کلی چنین دغدغه ای «کیفیت» نامیده می شود که در مفهوم صحیح خود، زمینه ارتقای عملکرد نظام دانشگاهی و پاسخگویی آنها به مجموعه ای متنوع از الزامات و نیازهای جدید قرن ۲۱ را فراهم می آورد. بر این مبنای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی نیز به عنوان مهم ترین و اساسی ترین شکل سرمایه گذاری در نیروی انسانی که نقش تعیین کننده در توسعه پایدار و تربیت شهروندان فرهیخته، آگاه و متخصصی ایفا می کنند؛ به مسئله کیفیت به عنوان وجه و ویژگی اصلی اهداف و سیاست گذاری های خود توجه می نمایند. موضوع کیفیت در آموزش عالی توجه بسیاری را به خود معطوف ساخته است (امینی و همکاران، ۱۳۸۷، ص ۳). از نظر بونسکو کیفیت در آموزش عالی یک مفهوم چندبعدی است که به وضعیت محیطی (زمینه) نظام دانشگاهی، مدیریت با شرایط و استانداردهای دانشگاهی بستگی دارد (بازرگان، ۱۳۸۷، ص ۵۸). امروزه کیفیت و رقابت از مشخصه های اصلی نظام دانشگاهی محسوب می شوند. ساهلبرگ (۲۰۰۴) معتقد است که تغییر برنامه درسی و اجزای آن اصولاً به منزله یک فرآیند یادگیری برای مدرسانی است که در آن خدمت می کنند. از این رو، فهم و درک دقیق آنها از مفاهیم تفسیر و برنامه درسی و شروط موفقیت آن در حکم شرایط ضروری و لازم برای اجرای یک برنامه درسی جدید می باشد. به بیان دیگر، داشتن دانش و بصیرت نسبت به تغییر، مقوله ای مهم بوده که اگرچه به تنهایی موفقیت برنامه درسی جدید را تضمین نمی کند، فقدان آن نیز باعث شکست و عقیم شدن برنامه ها می گردد. از این منظر، ضرورت دارد که همه افراد ذیربط و ذینفع در اجرا و تفسیر برنامه دارای نگرش درونی مثبت نسبت به تغییر و پذیرش رفتاری و بیرونی آن باشند. به ویژه معلمان که علاوه بر رغبت نسبت به پذیرش برنامه درسی جدید، ناحدود زیادی مویط و وابسته به نگرش های آنها نسبت به تغییر برنامه درسی می باشد (امینی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۳۵). از مباحث مطرح در کیفیت نظام دانشگاهی، استفاده از برنامه درسی میان رشته ای است. این برنامه درسی خواهان تلفیق، ترکیب و تعامل میان دانش و مهارت ها در رشته های مختلف مرتبط است که به منظور افزایش درک و فهم ابعاد مختلف موضوعات مورد مطالعه، رشد توانایی تحلیل صحیح امور، توسعه تفکر انتقادی و قدرت خلاقیت، استفاده از آن متداول شده است. با توجه به توضیحات ارائه شده، هدف این پژوهش بررسی تغییر برنامه درسی کنونی نظام آموزش عالی به برنامه درسی میان رشته ای و نقش آن در افزایش کیفیت نظام دانشگاهی ایران است.

کلمات کلیدی: تغییر، کیفیت، میان‌رشته‌ای، برنامه درسی

۱- مقدمه و خلاصه مبانی نظری

از دغدغه های اصلی نظام آموزش عالی، تحقق همه جانبه اهداف مورد نظر می باشد. در یک نگاه کلی چنین دغدغه ای «کیفیت» نامیده می شود که در مفهوم صحیح خود، زمینه ارتقای عملکرد نظام دانشگاهی و پاسخگویی آنها به مجموعه ای متنوع از الزامات و نیازهای جدید قرن ۲۱ را فراهم می آورد. بر این مبنای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی نیز به عنوان مهم ترین و اساسی ترین شکل سرمایه گذاری در نیروی انسانی که نقش تعیین کننده در توسعه پایدار و تربیت شهروندان فرهیخته، آگاه و متخصصی ایفا می کنند؛ به مسئله کیفیت به عنوان وجه و ویژگی اصلی اهداف و سیاست گذاری های خود توجه می نمایند. موضوع کیفیت در آموزش عالی توجه بسیاری را به خود معطوف ساخته است (امینی و همکاران، ۱۳۸۷، ص ۳). از نظر بونسکو کیفیت در آموزش عالی یک مفهوم چندبعدی است که به وضعیت محیطی (زمینه) نظام دانشگاهی، مدیریت با شرایط و استانداردهای دانشگاهی بستگی دارد (بازرگان، ۱۳۸۷، ص ۵۸). امروزه کیفیت و رقابت از مشخصه های اصلی نظام دانشگاهی محسوب می شوند. ساهلبرگ (۲۰۰۴) معتقد است که تغییر برنامه درسی و اجزای آن اصولاً به منزله یک فرآیند یادگیری برای مدرسانی است که در آن خدمت می کنند. از این رو، فهم و درک دقیق آنها از مفاهیم تفسیر و برنامه درسی و شروط موفقیت آن در حکم شرایط ضروری و لازم برای اجرای یک برنامه درسی جدید می باشد. به بیان دیگر، داشتن دانش و بصیرت نسبت به تغییر، مقوله ای مهم بوده که اگرچه به تنهایی موفقیت برنامه درسی جدید را تضمین نمی کند، فقدان آن نیز باعث شکست و عقیم شدن برنامه ها می گردد. از این منظر، ضرورت دارد که همه افراد ذیربط و ذینفع در اجرا و تفسیر برنامه دارای نگرش درونی مثبت نسبت به تغییر و پذیرش رفتاری و بیرونی آن باشند. به ویژه معلمان که علاوه بر رغبت نسبت به پذیرش برنامه درسی جدید، ناحدود زیادی مویط و وابسته به نگرش های آنها نسبت به تغییر برنامه درسی می باشد (امینی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۳۵). از مباحث مطرح در کیفیت نظام دانشگاهی، استفاده از برنامه درسی میان رشته ای است. این برنامه درسی خواهان تلفیق، ترکیب و تعامل میان دانش و مهارت ها در رشته های مختلف مرتبط است که به منظور افزایش درک و فهم ابعاد مختلف موضوعات مورد مطالعه، رشد توانایی تحلیل صحیح امور، توسعه تفکر انتقادی و قدرت خلاقیت، استفاده از آن متداول شده است. با توجه به توضیحات ارائه شده، هدف این پژوهش بررسی تغییر برنامه درسی کنونی نظام آموزش عالی به برنامه درسی میان رشته ای و نقش آن در افزایش کیفیت نظام دانشگاهی ایران است.

۱. دانشگاه شاهد، گروه تربیتی، تهران، ایران. نشانی الکترونیکی: s.nourabadi@yahoo.com

(نوسنده مسئول مکاتبات)

۲. دانشگاه شاهد، گروه علوم تربیتی، تهران، ایران. نشانی الکترونیکی: m.dibaie1359@gmail.com

۱۳۱۸. تحلیل کیفی دریا ماهیت کیفیت در آموزش عالی ایران
۱۳۱۹. حجت صفار جعفری
۱۳۲۰. بررسی نظامهای ارزیابی بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاههای پیشرو در جهان
۱۳۲۰. وهران اسلانی، وضوان حکیمزاده
۱۳۲۰. بررسی کیفی میزان اثباتی بین برنامه درسی قصد شده و اجرا شده رشته حسابداری مقطع کارشناسی موسسات آموزش عالی غیر انتفاعی استان مازندران
۱۳۲۸. آثار سحرزاد، محمد ایزدی، و محسن حاجی تبار فیروزچلی
۱۳۲۸. مدل تجاری ارتباط بین دانشگاه و صنعت در نوآوری باز، مطالعه موردی جامع علمی کاربردی
۱۳۶۶. حمید سیدمحمدی، سیدرضا سیدی و رامین شجاع
۱۳۶۶. تحلیل کیفی بازگویی و تغییر برنامه‌های درسی دانشگاهی از منظر رویکردهای تغییر و آینده محتمل کیفیت دانشگاهی
- ۱۳۶۷
۱۳۶۷. دکتر سیدمحمدحسین حسینی و دکتر جعفر نورانی
۱۳۶۷. تغییر برنامه درسی دانشگاهی به برنامه درسی میان‌رشته‌ای و نقش آن در افزایش کیفیت نظام دانشگاهی ایران
۱۳۷۸. دکتر سولماز نورآبادی و دکتر محسن دیبایی صابر
۱۳۸۲. بررسی رابطه سلامت معنوی و شادمانی با سلامت روانی در دانشجویان دانشگاه پیام نور
۱۳۸۲. اکبرسلطانی، سیدبه‌الدین کریمی، زینب نیروزی
۱۳۸۷. بررسی روند تاثیر پذیری ارزشیابی کیفی - توصیفی با توجه به شایستگی ها و ویژگی های شغلی اساتید
۱۳۸۷. محمده عنقلی، موسی پیری، رحمان باری، حافظ صاحب‌پار، میر محمد سیدی سبه گلان
۱۳۹۲. رابطه ی سبک زندگی اسلامی، خودکارآمدی و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان
۱۳۹۲. دکتر شهرام واحدی، دکتر عباس شکاری، منصوره بهرامی
۱۳۹۲. شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر طراحی الگوی برنامه درسی دانشگاهی موفق در اشتغال «از دیدگاه صاحب‌نظران تعلیم و تربیت
۱۳۰۶. روزینا معصومی، بور، نسرین اسدزاده، طلیعه نعمتی
۱۳۰۶. بهسازی اعضای هیات علمی فاکتور بنیادی تضمین کیفیت در آموزش عالی
۱۳۱۲. چالش ها و فرصت های پیش رو
۱۳۱۲. عباس خلایقور
۱۳۲۲. ارزیابی عوامل کلیدی پذیرش و بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان گلستان
۱۳۲۲. نسی‌اله پورسبی گرچی، علی اکبر ساداتین
۱۳۲۸. ارزیابی مهارت‌های آکادمیک دانشجویان در برنامه درسی آموزش عالی
۱۳۲۸. مریم کبان
۱۳۲۸. تحلیل برنامه درسی تجربه شده در دانشجویان رشته علوم تربیتی
۱۳۲۶. مریم کبان
۱۳۶۵. تحلیل و شناسایی نقاط قوت و ضعف درونی مراکز آموزشی درمکی شهدا و رازی تبریز
۱۳۶۵. اسد اله حدیدی، فریبا میرزاحمدی تیمورلوئی
۱۳۷۲. بررسی نقش برنامه درسی بنیان در بهبود کیفیت آموزش در آموزش عالی
۱۳۷۲. بهرام عباسپور خاتم دکتر مرجان کبان
۱۳۸۰. رویکرد نوسازی پروژه محور در آموزش عالی و ارزیابی نتایج آن
۱۳۸۰. دکتر یحیی معروفی، داود میرزایی فر
۱۳۸۸. جایگاه فناوری اطلاعات و یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی